

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kunst en revolutie

1 maximumscore 2

twee van de volgende:

- moed / onverzettelijkheid: spreidstand van de benen / krachtige gebaren door middel van gestrekte armen en benen
- eensgezindheid: drie mannen met dezelfde gebaren en houdingen
- trouw: gezamenlijk zweren van de eed door het opheffen van de arm
- opofferingsbereidheid: de mannen ogen onverschrokken (terwijl de vrouwen treuren vanwege het mogelijk definitieve afscheid)

per juist antwoord

1

2 maximumscore 1

De eed van de Horatii gaat over drie broers die hun leven in dienst stellen van de staat / het vaderland. Dit onderwerp was geschikt voor het Franse hof omdat het appelleert aan gevoelens van loyaliteit aan de staat / vaderlandsliefde.

of

De eed van de Horatii is een klassiek verhaal (Livius), hiermee 'spiegelde' het Franse hof zich aan de grootheid van de Romeinen (de klassieken).

3 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De strijd voor een republiek, de soldaten in het verhaal trekken ten strijde in het belang van de Romeinse Republiek (Livius, de schrijver van het verhaal, stond bekend als voorstander van de republiek).

of

Het in actie komen van burgers (de soldaten in het verhaal zijn burgersoldaten) / het idee van autonomie versus hiërarchie (Livius, de schrijver van het verhaal, stond bekend als voorstander van de burgersoldaat).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 3

vier van de volgende:

- Er is sprake van een symmetrisch / evenwichtig geordende compositie.
- Een schilderstijl waarin sprake is van een scherpe / duidelijke afbakening van vormen (nadruk op de tekening / lineair).
- Er is sprake van een fijne/gladde penseelvoering.
- Er is sprake van een harde belichting, met een accent op de handeling(en).
- Er is sprake van een heldere ruimtelijke ordening / een kijkdoos-effect / een planmatige opzet (plans zijn evenwijdig aan het beeldvlak en de diepte is beperkt).
- Er is sprake van een gesloten compositie / alle handelingen (en figuren) blijven binnen het kader.
- Het gebruik van heldere kleuraccenten (verzadigde kleuren) op de voorgrond ten opzichte van gedempte kleuren in de achtergrond.
- Kleurgebruik in dienst van de vorm / de vormen (op de voorgrond) worden vrijwel volledig ingekleurd met de lokale kleur.

indien vier aspecten juist	3
indien drie aspecten juist	2
indien twee aspecten juist	1
indien minder dan twee aspecten juist	0

5 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De neoclassicistische kunst was nog relatief nieuw en was niet (al sterk) verbonden met de monarchie/de aristocratie/het oude regime (die/dat eerder geassocieerd werd met rococo en barok).
- De neoclassicistische kunst werd geassocieerd met rationaliteit/verlichting (en daarmee vooruitstrevendheid) en was daarom geschikt voor de 'nieuwe toekomst'.
- De neoclassicistische kunst leende zich door het streven naar helderheid (in voorstelling en vormgeving) voor het herkenbaar/leesbaar visualiseren van politieke idealen c.q. propaganda.

per juist antwoord	1
--------------------	---

Vraag	Antwoord	Scores
6	<p>maximumscore 1</p> <p>In de prent wordt, door het gebruik van verschuifbare poppetjes en/of dieren op wieltjes, kritiek verbeeld ten aanzien van het popachtige / houterige karakter van de figuren.</p> <p>of</p> <p>In de prent wordt, door het gebruik van verschuifbare poppetjes en/of dieren op wieltjes, kritiek verbeeld ten aanzien van de plaatsing / verhoudingen van de figuren ten opzichte van de koeien.</p>	
7	<p>maximumscore 1</p> <p>Courbet stelt in dit schilderij bestaande ideeën over klassenverhoudingen op scherp door op groot formaat en/of in een idyllische setting een scène weer te geven waarin klassenverhoudingen een rol spelen.</p>	
8	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dergelijke grote en tijdelijke manifestaties krijgen vaak veel aandacht van de pers / trekken veel bezoekers en daarmee komt ook deze problematiek weer in beeld / op de agenda. – Op dergelijke kunstmanifestaties kunnen (onder de vlag van artistieke vrijheid) ideeën worden getoond die elders niet altijd getoond mogen worden. – De bijzondere locatie / de specifieke context van dergelijke tentoonstellingen kan de betekenis van het werk verdiepen/verbreden. 	
	per juist antwoord	1
9	<p>maximumscore 1</p> <p>een van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kunst moet activistisch/politiek/geëngageerd zijn, het werk is (in 2008) gemaakt/bedacht met de intentie om de situatie van Palestijnen te veranderen. – Kunst is meer dan esthetiek, het werk is gemaakt door amateurs/door vluchtelingen en het doel is belangrijker dan hoe het eruitziet. 	
10	<p>maximumscore 1</p> <p>De doelstelling van de Berlin Biennale 2012 is in Martens' ogen te hoog gegrepen, want hij betwijfelt / ontkent dat geëngageerde kunst een rol van betekenis kan spelen in maatschappelijke veranderingen / in de realiteit.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 2

- Kunst is wel een 'wapen' (een van de volgende): 1
 - Davids *De eed van de Horatii* werd door het Franse hof bedoeld en ingezet als 'wapen' om de openbare moraal te verstevigen.
 - Davids kunst werd beschouwd als een 'wapen', anders zou *De eed van de Horatii* niet 'geannexeerd' zijn door de revolutionairen / anders zouden de revolutionairen hem geen opdracht hebben gegeven voor het maken van 'De eed op de Kaatsbaan'.
 - David werd (vanwege zijn politieke activiteiten en) vanwege zijn politiek getinte werk gevangen gezet en/of verbannen (zijn kunst werd als bedreigend gezien / kunst opereert niet in een vrije zone).
- Kunst is geen 'wapen' / opereert in een vrije zone (een van de volgende): 1
 - Het maatschappelijk effect van Davids *De eed van de Horatii* was blijkbaar beperkt. Het was gemaakt als pro-monarchie, maar werd na de revolutie niet verboden.
 - David ondersteunde gedurende zijn leven met zijn werk machthebbers met uiteenlopende (politieke) ideeën (de Bourbons, republikeinen, Napoleon), hieruit blijkt dat kunst / de kunstenaar (tot op zekere hoogte) in een vrije zone opereerde.

Podia voor politiek

12 maximumscore 2

De installatie (twee van de volgende):

- is flexibel, de vorm zou aangepast kunnen worden aan verschillende ruimtes / zou eenvoudig in verschillende opstellingen kunnen worden geplaatst (bijvoorbeeld groter of kleiner, afhankelijk van het aantal deelnemers).
- is eenvoudig te demonteren en/of is gemaakt van weinig/licht materiaal en daardoor makkelijk te vervoeren (en zou zodoende op een andere plek weer kunnen worden opgebouwd).
- is gemaakt van eenvoudig en/of (bijna) universeel materiaal en zou zodoende overal ter wereld (nieuw) kunnen worden geconstrueerd.
- bestaat uit een simpele constructie, waardoor deze eenvoudig door (bijna) iedereen gebouwd zou kunnen worden.
- kent een basale aankleding, zoals de vlaggen die eenvoudig (bijvoorbeeld door de deelnemers zelf) aan te brengen zijn.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
13	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De ideale democratie staat (niet alleen voor landen, maar) voor alle soorten partijen open (geen uitsluiting), ook (of juist) verboden organisaties zijn welkom. Dit blijkt uit dit kunstwerk doordat 'verboden' organisaties worden uitgenodigd/deelnemen / doordat 'verboden' vlaggen worden opgehangen. - In de ideale democratie hebben de deelnemers een gelijkwaardige rol / is sprake van een egalitaire benadering. Dit blijkt in dit kunstwerk uit dezelfde/gelijkwaardige posities die de deelnemers innemen / doordat een hiërarchie ontbreekt. - In de ideale democratie is sprake van een directe confrontatie. In deze installatie staan deelnemers in direct contact met elkaar / dicht bij elkaar en/of staan vertegenwoordigers en publiek dicht bij elkaar. - In de ideale democratie zoekt het debat het publiek op / wordt het debat naar het publiek gebracht (in plaats van dat het debat telkens op dezelfde vaste locatie wordt gevoerd. De <i>New World Summit</i> wordt telkens op een andere locatie georganiseerd). 	
	per juist antwoord	1
14	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Engagement als betrokkenheid bij een (willekeurig wat voor politiek) standpunt en/of maatschappijvisie. In dit geval is het Duitse paviljoen te zien als geëngageerd vanwege de uitdrukking van of betrokkenheid bij het nationaalsocialistische gedachtegoed • Engagement als een kritische houding / een houding waarbij de status quo / het bestaande systeem in twijfel wordt getrokken of aangevallen. In dit geval is de architectuur niet geëngageerd, omdat het bestaande systeem wordt bevestigd / de architectuur geen kritiek vormt / geen alternatief biedt 	1 1
15	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende aspecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - (anatomie) De overdrijving en/of verheerlijking van het gespierde (mannelijke) lichaam duidt op kracht. - (formaat) Het meer dan levensgrote formaat van het beeld imponeert/maakt indruk. - (houding) Het klaarstaan (schuin gedraaid staan) met de hand aan het zwaard duidt op strijdvaardigheid. - (houding) De man staat met het hoofd deels over schouder gedraaid wat duidt op alertheid (iets wat achter hem staat). - (titel) De titel roept op tot paraatheid/bereidheid voor de strijd. 	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
16	<p>maximumscore 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Duitse Mark staat symbool voor (de motieven achter) de eenwording van Duitsland en/of staat symbool voor de ontwikkeling van Duitsland als één (kapitalistische / niet-communistische) staat • De foto van Hitler staat symbool voor het naziverleden van Duitsland • De stukgeslagen vloer staat symbool voor de vernietigingen in de Tweede Wereldoorlog en/of staat symbool voor het afrekenen met het naziverleden en/of staat symbool voor de puinhoop die het herenigde Duitsland (nog) is (vanwege het roerige verleden) 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
17	<p>maximumscore 1</p> <p>Haacke geeft kritisch commentaar op het idee van de Duitse eenheid / toont het duistere verleden van Duitsland en dat geeft aanleiding om te twijfelen aan zijn ambassadeurschap van de Duitse politiek / aan zijn positieve visie op Duitsland.</p>	
18	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het ideologisch doel van Rietveld (en van De Stijl) was, door het creëren van een nieuwe universele vormgeving, te komen tot een nieuwe mens en/of een nieuwe ideale (gelijke) samenleving • voorbeeld van de vormgeving (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – De geometrische / rechthoekige (of vierkante) volumes die Rietveld in het paviljoen toepast golden (in de filosofie van De Stijl) als universele vormen. – Het ontbreken van decoratie en/of de witte gladde wanden passen in de filosofie van De Stijl waar het grillige en het toevallige dienden te worden uitgesloten. 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
19	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De samenwerking tussen verschillende disciplines sluit aan bij het streven van De Stijl naar een samengaan / synthese van de kunsten (architectuur, schilderkunst). – De open (geometrische) houten constructie met een podium, trappen en overloop, sluit aan bij de opvattingen van De Stijl/Rietveld over de visuele begrenzing van ruimte / de doorgaande ruimte. – De rood gekleurde houten constructie (installatie) en/of het gebruik van primaire kleuren (ontwerpmodel) sluit aan bij de opvattingen over kleur van De Stijl (gebruik van 'universele', primaire kleuren). – Het gebruik van een geometrische/rechthoekige structuur / de structuur van horizontale en verticale balken in de installatie sluit aan bij de opvattingen over vorm van De Stijl (het gebruik van universele vormen in plaats van grillige, individuele vormen). – De samenwerking an sich en/of het samenwerken aan een kunstwerk sluit aan bij het basisidee van De Stijl, waarbij kunst in dienst staat van de samenleving en/of het individuele in dienst staat van het universele. 	
	per juist antwoord	1
20	<p>maximumscore 1</p> <p>Met het tonen van 'feitelijke' gegevens over de culturele, economische en politieke situatie van deelnemende landen probeert Staal achterliggende politieke mechanismes / (machts)factoren in de (kunst)wereld / van de biënnale bloot te leggen.</p>	
21	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paviljoen van Rietveld uit 1953 (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – de architectuur van Rietveld is uit te leggen als propaganda voor een specifiek soort samenleving / politiek (socialistisch). – de keuze voor Rietveld (destijds) kan gezien worden als een politieke keuze: tonen hoe vooruitstrevend/modern Nederland is. • <i>The Ideological Guide</i> / de app van Staal is te zien als een soort anarchistische propaganda / als propaganda voor zijn streven naar democratie/openheid 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Geëngageerd servies

22 maximumscore 2

- voorstelling (een van de volgende): 1
 - De houtsnede toont een middeleeuwse kathedraal (en werkplaatsen/Bauhütte): deze symboliseert het ideaal van samenwerking (van de verschillende kunsten) aan het gebouw van de toekomst.
 - De drie sterren verwijzen naar de drie kunstdisciplines: architectuur, schilderkunst en beeldhouwkunst die gezamenlijk het ideaal moeten realiseren (geen aparte opleidingen maar alle drie geïntegreerd in één opleiding).
- keuze voor houtsnede (een van de volgende): 1
 - De houtsnedetechniek verwijst naar de kunst in de middeleeuwen waar, net als in het Bauhausideaal, geen onderscheid bestond tussen ambacht en kunst.
 - De houtsnedetechniek verwijst naar aandacht vanuit het Bauhaus voor ambacht / ambachtelijke technieken.

23 maximumscore 2

- Er werd (vanaf ca. 1920) een beleid gevoerd waarbij (een van de volgende): 1
 - toelating van vrouwen tot de meubel- en/of architectuuropleiding werd ontmoedigd.
 - vrouwen bij voorkeur werden geplaatst in de textiel- en/of keramiek- en/of boekbindersopleiding.
- De Bauhausdirectie voerde dit officieuze beleid, omdat het werk te zwaar zou zijn (in een meubelmakerij) en/of er weinig carrièreperspectieven waren voor vrouwen na het afronden van de meubel- en/of architectuuropleiding 1

Vraag	Antwoord	Scores
24	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Beide ontwerpers maken gebruik van geometrische grondvormen. – Beide ontwerpers gebruiken geen toegevoegde versieringen. – Beide ontwerpers vinden functionaliteit in de vormgeving belangrijk: de theekannen moeten goed schenken (vormgeving schenktuit) / de kannen moeten goed in de hand liggen (plaatsing handgrepen, gewichtsverdeling) / de handgrepen mogen niet te veel opwarmen (ebbenhout, riet). – Beide ontwerpers gebruiken/verwerken materiaal 'eerlijk' / 'puur'. 	
	per juist antwoord	1
25	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bogler ontwerpt vaste/standaard onderdelen/vormen die in verschillende (eind)producten toegepast kunnen worden (systeemdenken / seriematig ontwerpen). – Bogler werkt met gips als basismateriaal, met als doel een gegoten keramische theepot te kunnen produceren. Het gieten op basis van een mal kan machinaal / kan op industriële wijze. – Bogler kiest voor materiaal dat ruim voor handen is / goedkoop is. 	
	per juist antwoord	1
26	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de (absurde) combinatie van elementen (bont en servies) waardoor een onwerkelijk / droomachtig object ontstaat – het gebruik van materialen en vormen die aanleiding geven voor een Freudiaanse interpretatie / tot seksuele interpretaties/associaties – het (deels) gebruik maken van een gewoon alledaags voorwerp, servies / het gebruik van de ready made – de associatieve / spontane wijze waarop het (idee voor het) werk is ontstaan (Het werk zou, min of meer associatief, zijn ontstaan in een gesprek tussen Picasso en Oppenheim) 	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 2

- voordeel (een van de volgende): 1
 - Deze rol was een bevestiging/erkenning van haar eigen artistieke en/of door haar band met deze beroemde kunstenaar (en zijn kring) voelde zij zich gestimuleerd / vrij in haar denken en doen.
 - Zij behoorde daarmee aantoonbaar tot de vriendenkring van Man Ray: dat gaf haar aanzien en publiciteit.
 - Vanaf de jaren '70 werkte het als voordeel: ze werd gezien als onafhankelijke / geëmancipeerde vrouw tussen de beroemde mannelijke kunstenaars.
- nadeel (een van de volgende): 1
 - vanwege haar status als muze werd ze niet geacht om zelf kunst van betekenis te maken (als muze diende ze de 'meester' te inspireren / moest 'in de schaduw staan van')
 - Ze werd geacht in dezelfde stijl te werken om deel uit te blijven maken van die groep (en de roem), hierdoor werd haar artistieke vrijheid beperkt.

28 maximumscore 1

Door een kitscherige / goedkope / 'platte' imitatie te maken van haar 'magnum opus' overdrijft/benadrukt ze de icoonstatus van dat werk uit 1936 en maakt ze het belachelijk.

of

Door een kitscherige / goedkope / 'platte' imitatie te maken van haar 'magnum opus' relativeert/ontkracht ze de status van dat werk uit 1936.

of

Door een overdreven 'vrouwelijke' / tuttige / decoratieve variant te maken op haar 'meesterwerk' maakt ze de nadruk die (in recensies) op haar 'vrouwelijk kunstenaar'-zijn wordt gelegd belachelijk.

Vraag	Antwoord	Scores
29	<p>maximumscore 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor Tiravanija is het proces / het sociale (het immateriële en niet de uitkomst) van belang in zijn kunst • Dit blijkt uit (twee van de volgende aspecten van de vormgeving): <ul style="list-style-type: none"> – standpunt, van boven met enige afstand. Dit versterkt de suggestie van een achtergebleven restant / einde van een proces. of Het randje in de rechterbovenhoek wijst op het achteloos fotograferen van een restant / 'waardeloos' overblijfsel. – De wijze waarop de voorwerpen zijn gearrangeerd suggereert een toevallige / 'losse' verzameling, waardoor de voorwerpen weinig status krijgen. – De belichting van de foto is nonchalant / spontaan / natuurlijk: daarmee wordt het alledaagse karakter van het ensemble / de voorwerpen benadrukt. 	<p>1 2</p>
<p><i>Opmerking</i> <i>Per juist genoemd aspect 1 scorepunt toekennen.</i></p>		
30	<p>maximumscore 1</p> <p>De titel, met name het onderdeel (...), is illustratief voor de rol die Tiravanija aan de beschouwer wil toekennen, omdat (een van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – de beschouwer zelf het kunstwerk mag / moet invullen. – het de beschouwer uitnodigt om zelf betekenis te geven aan het werk. 	
31	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tiravanija's kunstwerken zijn alleen tijdelijk en plaatselijk aanwezig en/of het zijn geen blijvende objecten, daardoor is zijn werk onmogelijk te verhandelen. – Tiravanija's kunstwerken zijn sociale processen / ontstaan door de interactie tussen mensen, dit maakt het werk ingewikkeld voor de handel. – In Tiravanija's kunst speelt esthetiek / het uiterlijk van het werk geen / in mindere mate een rol, dit maakt het werk minder aantrekkelijk voor de handel. 	
<p>per juist antwoord</p>		<p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
32	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Deze tentoonstelling stelt sociale samenkomst en/of uitwisseling van gedachten centraal door middel van groepsrondleidingen. – Deze tentoonstelling is conceptueel van karakter: meer in verbeelding en idee dan materieel aanwezig. – Deze tentoonstelling legt nadruk op het tijdelijke / procesmatige karakter van zijn werken; de eerdere werken "bestaan niet meer" maar moeten worden opgeroepen door beschrijvingen van hoe het geweest is. – De rondleider is een (g)host; een gastheer die ook 'spook' is: het idee / het immateriële staat centraal. 	
	per juist antwoord	1
33	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • tegenstrijdigheid: kunst heeft geen doel / wil niets / is evocerend voor wie ervoor open staat, terwijl kritisch engagement gericht is op effect / een aanwijsbaar doel heeft / maatschappelijk (politiek of maatschappelijk of economisch) resultaat moet opleveren • wel of geen kunst (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – Tiravanija's werk is in Pontzens visie wél kunst, want er is geen sprake van doelgerichte verandering en kritiek. Tiravanija brengt met zijn werk mensen bij elkaar, zonder voorbedachte uitkomst of (verborgen) agenda. – Tiravanija's werk is in Pontzens visie geen kunst, want het werk is kritisch ten aanzien van de (kunst)wereld en/of (kunst)handel en wil deze beïnvloeden. 	1 1

Bronvermeldingen

afbeelding 1	Jacques-Louis David, <i>De eed van de Horatii</i> , 1784-1785
afbeelding 2	Gustave Courbet, <i>Les Demoiselles de village</i> , 1852
afbeelding 3	<i>Key of Return</i> , Bethlehem 2008
afbeelding 4	<i>Key of Return</i> , Berlijn 2008
afbeelding 5	Jonas Staal, <i>New World Summit</i> , 2012
afbeelding 6	Jonas Staal, <i>New World Summit</i> , 2012
afbeelding 7	Jonas Staal, <i>New World Summit</i> , 2012
afbeelding 8	Hans Haacke, bijdrage voor de Biënnale van Venetië, 1993
afbeelding 9	Hans Haacke, bijdrage voor de Biënnale van Venetië, 1993
afbeelding 10	Hans Haacke, bijdrage voor de Biënnale van Venetië, 1993
afbeelding 11	Hans Haacke, bijdrage voor de Biënnale van Venetië, 1993
afbeelding 12	model voor <i>Opera Aperta / Loose Work</i> , Nederlandse bijdrage voor de Biënnale van Venetië in 2011
afbeelding 13	<i>Opera Aperta / Loose Work</i> , Nederlandse bijdrage voor de Biënnale van Venetië, 2011
afbeelding 14	<i>Opera Aperta / Loose Work</i> , Nederlandse bijdrage voor de Biënnale van Venetië, 2011
afbeelding 15	Jonas Staal, <i>The Ideological Guide</i> , 2013
afbeelding 16	Jonas Staal, <i>The Ideological Guide</i> , 2013
afbeelding 17	Marianne Brandt, theeservies, 1924
afbeelding 18	Theodor Bogler, keramisch servies, 1923
afbeelding 19	Theodor Bogler, keramisch servies, 1923
afbeelding 20	Theodor Bogler, keramisch servies, 1923
afbeelding 21	Meret Oppenheim, <i>Object</i> , 1936
afbeelding 22	Meret Oppenheim, Souvenir du " <i>Déjeuner en fourrure</i> ", 1970
afbeelding 23	Rikrit Tiravanija, <i>Untitled 1989 (...)</i> , 1989
figuur 1	Jacques-Louis David, ontwerp voor 'De eed op de Kaatsbaan', 1791
figuur 2	prent met kritiek op <i>Les Demoiselles de village</i> , circa 1852
figuur 3	conferentieruimte Europese Unie
figuur 4	Ernst Haiger, Duits paviljoen, Biënnale van Venetië, 1938
figuur 5	Arno Breker, <i>Bereitschaft</i> , 1940
figuur 6	Arno Breker, <i>Bereitschaft</i> , 1940
figuur 7	Gerrit Rietveld, Nederlands paviljoen, Biënnale van Venetië, 1953
figuur 8	tekening van het Nederlands paviljoen van Gerrit Rietveld, Biënnale van Venetië
figuur 9	Lyonel Feininger, <i>Kathedrale</i> , 1919
figuur 10	Theodor Bogler, gipsen ontwerpen voor een keramisch servies, 1923
figuur 11	Man Ray, serie foto's van Meret Oppenheim, 1935-36
figuur 12	tentoonstelling <i>Tomorrow is Another Fine Day</i> in het museum Boymans van Beuningen in Rotterdam, 2004-05
figuur 13	tentoonstelling <i>Tomorrow is Another Fine Day</i> in het museum Boymans van Beuningen in Rotterdam, 2004-05

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.